

TERUGBLIK

De Stichting Hilversum, Pas Op!

Verslag ledenavond 24 september 1996

Mevrouw M. Bakker-Boneschanker, secretaris van de Stichting, begon haar voordracht met de ontstaansgeschiedenis van Pas Op.

Tijdens een Rotary-bijeenkomst in 1981, sprak de heer F. Renou zijn zorg uit over alle afbraak-projecten in Hilversum. Het leek erop dat niets van wat aan het oude dorp herinnerde, mocht blijven bestaan. Het werd tijd dat een aantal mensen zich zou gaan bezinnen op wat er eventueel gespaard zou kunnen worden. De heer Renou kreeg een groepje medestanders en zo ontstond de Stichting Hilversum Pas Op! Doel was het behouden van historisch of architectonisch belangrijke gebouwen in Hilversum. Op 19-11-1981 werd de Stichting opgericht.

Het eerste project betrof het naast de Jonge Graaf van Buren gelegen huisje 'Pas Op!' dat aan de jonge Stichting zijn naam gegeven had. Mevrouw Bakker ging in op de interessante geschiedenis van dit huisje en op alle wederwaardigheden tijdens de verplaatsing en de restauratie ervan. In 1984 kon het pand worden opgeleverd. Het was geschikt gemaakt voor bewoning door twee één-persoons huishoudens. Een jaar later nam Pas Op! een tweede project in restauratie, het zogenaamde Perkhuis op de 's-Gravelandseweg 41. Ook dit huis met een voor Hilversum lange en interessante historie en zijn tuin met prachtige rhododendrons konden in oude luister hersteld worden.

Inmiddels had de Stichting zoveel ervaring met het restaureren van monumenten opgedaan dat zij waardevolle adviezen kon geven bij de herbouw van de Grote Kerk. Met deze adviezen werd het tuinkoepeltje van de kerk hersteld en van binnen verbouwd tot een kleine vergaderruimte. *Deze voorbeelden van onze activiteiten*, aldus mevrouw Bakker, *geven aan hoe wij in de praktijk zijn gaan werken. De cultureel-historisch waardevolle panden worden in eigendom genomen en vervolgens in de oude staat teruggebracht op een zodanige wijze dat het gebouw in de hedendaagse samenleving een nuttige rol kan vervullen. Er is dan ook een markt voor zodat de Stichting het gerestoreerde pand kan verkopen. Met de opbrengst wordt dan weer een volgend project gefinancierd.*

Eén van de grootste projecten van de Stichting is de "Boerderij van Houtman" aan de Langestraat geweest. Dat Pas Op! zich niet alleen op gebouwen richt bewijzen de bemoeienissen om de oude begraafplaats zijn waardigheid en waarde terug te geven. Ook in Eigen Perk is aan die initiatieven rond de begraafplaats "Gedenkt te Sterven" geregeld aandacht gegeven. Een nieuwe stichting, De Hof genaamd, gaat nu de exploitatie en het onderhoud ervan ter hand nemen. Inmiddels heeft Pas Op! in de Laanstraatbuurt een drietal oude huisjes opgekocht en staat een grootscheepse restauratie van die huisjes voor de deur. Weer een nieuw project dus! Al die restauratie en herbouw van oude panden is inmiddels een vak geworden waarvoor gespecialiseerde vakmensen moeten worden ingezet. Mevrouw Bakker benadrukte echter dat bij de Pas Op!-projecten toch telkens ook vrijwilligers een belangrijke inbreng leveren.

De Stichting Hilversum Pas Op! krijgt minimaal f25 per jaar van haar donateurs. Het bestuur heeft inmiddels een grote vaardigheid ontwikkeld in het verwerven van subsidies. Een speelse bron van inkomsten is de verkoop van de jaarlijkse kalender. Toch is er altijd behoefte aan meer financiële ruimte en mevrouw Bakker eindigde haar overzicht van de Pas Op!-activiteiten dan ook met een pleidooi voor meer donateurs. Het dankbare applaus van de aanwezigen gaf aan dat die er wel zullen komen.

Molens in en rond Hilversum

Verslag ledenavond 22 oktober 1996

Op deze ledenavond nam het bestuur eerst de gelegenheid waar Jan Lamme uitgebreid te bedanken voor zijn inzet als eindredacteur van *Eigen Perk*. De redactie zelf had al eerder dit jaar afscheid van Jan genomen en hem bij die gelegenheid een Frans-Nederlands woordenboek aangeboden. Van het bestuur kreeg hij nu het complementaire Nederlands-Franse deel cadeau.

Daarna was het woord aan de heer Pouw uit Naarden die ons aan de hand van dia's inwijdde in het wel en wee van de Gooise windmolens van vroeger en nu. Daarbij maakte hij ons ook wegwijs in het molenaarstaaltje, dat nogal wat jargon bevat voor de verschillende onderdelen van de

molens. Zo liggen de twee molenstenen niet op de maalzolder, maar op de steenzolder. De maalzolder ligt daaronder; het is de ruimte waar de molenaar zijn werkrimte heeft en het malen, via een stelsel van hefbomen, het malen regelt.

Voor Hilversum behandelde de heer Pouw de twee bekendste windmolens: de 'Erfgooier' en de 'Ruiter', die respectievelijk aan de Boomberglaan en de 's-Gravelandseweg hebben gestaan. De Erfgooier is ongetwijfeld de oudste van de twee. Waarschijnlijk hebben er twee of meerdere voorgangers gestaan op die plek. Het waren, aan het eind van de vorige eeuw, vrij forse molens met een wiekengte van ongeveer 26 meter. Beide molens zijn aan het begin van de jaren twintig van deze eeuw gesloopt. Alleen van de Ruiter is nog iets terug te vinden: het voormalige molenaarshuisje.

Maar ook in Loosdrecht, 's-Graveland, Kortenhoef,

Bussum, Naarden, Huizen, Blaricum en Laren hebben veel molens gestaan. Voor de komst van de stoommachine waren windmolens (en rosmolens) de enige mogelijkheid om een hoop werk te verzetten. In de genoemde plaatsen hebben er in totaal vele tientallen gestaan. Veel is er niet meer van terug te vinden. In Kortenhoef (in de knik van de Vreelandseweg) vinden we de 'Gabriël', in het Naardermeer de 'Onrust' en in Laren de 'molen van Calis'. En van één van de Huizer molens is nog een replica te bewonderen in het Nederlands Openlucht Museum. De meeste andere molens werden door gebrek aan werk verwaarloosd en op den duur gesloopt. Slechts hier en daar vinden we nog enkele sporen ervan terug, maar meestal herinnert alleen nog een straatnaam (zoals de Molenweg in Blaricum) aan deze eens zo belangrijke industriële techniek.

EJP